

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ข้อดังนี้คือ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ดที่รองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. บริบทชุมชนเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดเป็นย่านชุมชนที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เป็นทั้งชุมชนค้าขายและเป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือที่ผ่านไปมายังอยุธยา แต่เดิมไม่ได้มีลักษณะเป็นเกาะ แต่เป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินรูปโค้งเป็นแหลมยื่นออกไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ (พ.ศ. 2251-2275) ทรงมีพระราชดำริให้ขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วงบริเวณเกาะเกร็ดขึ้น เพื่อลดระยะทางและเวลาในการคมนาคมขนส่ง ทำให้เกิดการเดินเรือลัดได้เร็วขึ้น จึงเรียกกันว่า “คลองลัดเกร็ดน้อย” ต่อมานิยมเรียกว่า “คลองลัดเกร็ด” ดันคลองหรือปากคลองเรียกว่า “ปากเกร็ด” ต่อมาคลองลัดเกร็ดได้ถูกความแรงของกระแสน้ำเซาะตลิ่งพังจนกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นแม่น้ำ ที่ดินบริเวณที่เป็นแหลมยื่นออกมามีลักษณะเป็น “เกาะ” เรียกกันว่า “เกาะเกร็ด” และได้ตั้งอำเภอปากเกร็ดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2427 เกาะสาละกุลจึงมีฐานะเป็นตำบล และมีชื่อเรียกว่า “ตำบลเกาะเกร็ด” เกาะนี้จึงได้ชื่อว่า “เกาะเกร็ด” จนมาถึงปัจจุบัน

เกาะเกร็ดเป็นหนึ่งใน 12 ตำบลของเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีขนาดพื้นที่ประมาณ 4.2 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,625 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปากเกร็ด ประมาณ 2 กิโลเมตร โดยทิศเหนือติดกับตำบลคลองพระอุดม แต่มีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นกลาง ทิศใต้ติดกับตำบลท่าอิฐ แต่มีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นกลาง ทิศตะวันออกติดกับตำบลปากเกร็ด แต่มีแม่น้ำลัดเกร็ดกั้นกลาง และทิศตะวันตกติดกับตำบลอ้อมเกร็ดและตำบลบางพลับ แต่มีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นกลาง ทั้งนี้ ภายในเกาะเกร็ดนี้ ส่วนใหญ่ใช้ทางเท้าเป็นหลัก รถยนต์ไม่สามารถแล่นผ่านได้ โดยมีทางเท้าคอนกรีตอยู่รอบเกาะ กว้างประมาณ 1.50 - 2.00 เมตร ถือเป็นถนนสายหลักเชื่อมโยงในแต่ละหมู่บ้าน โดยเอาไผ่เดินเท้า จักรยาน หรือจักรยานยนต์ พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะเกร็ดมีลักษณะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง ซึ่งบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นที่ลุ่มมากกว่าตอนกลาง จึงเหมาะแก่

การทำเกษตรกรรม ทำสวน ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น เช่น กัลย มะม่วง มะพร้าว ส้มโอ เป็นต้น ทั้งนี้พื้นที่เกาะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น ล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาและยังมีคูคลองตามธรรมชาติที่แตกแขนงจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าไปตามพื้นที่ในหมู่บ้านต่างๆ ทั่วทุกหมู่บ้าน นอกจากนี้ เกาะเกร็ด จัดอยู่ในเขตการปกครองของส่วนภูมิภาค ขึ้นกับอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 7 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด หมู่ที่ 2 บ้านสาลากุลนอก หมู่ที่ 3 บ้านสาลากุลใน หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย หมู่ที่ 5 บ้านท่าน้ำ หมู่ที่ 6 บ้านเสาธงทอง และหมู่ที่ 7 บ้านโอง่าง โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,650 คน เป็นชาย 2,658 คน หญิง 2,992 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นชาวสวน เป็นช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผา และค้าขาย โดยมีการปั้นเครื่องปั้นดินเผา ในหมู่ที่ 1, 2, 5, 6, 7 ส่วนเกษตรส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้ในหมู่ที่ 2,3,4,5

เกาะเกร็ดมีโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่งคือ โรงเรียนวัดสาลากุล (หมู่ที่ 3) และโรงเรียนวัดปรมย์กาวาส (หมู่ที่ 7) มีสถานีนอนมัยตั้งอยู่ 2 แห่งคือ สถานีอนมัยวัดสาลากุล (หมู่ที่ 3) และสถานีอนมัยวัดมะขามทอง (หมู่ที่ 5) ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 85) และนับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 15) ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 เกาะเกร็ดวัด 5 แห่งที่ประกอบศาสนกิจได้คือ วัดฉิมพลีสุทธาวาส (หมู่ที่ 1) วัดสาลากุล (หมู่ที่ 3) วัดเสาธงทอง (หมู่ที่ 6) วัดไผ่ล้อม (หมู่ที่ 6) และวัดปรมย์กาวาส (หมู่ที่ 7) ส่วนประเพณีและวัฒนธรรมของเกาะเกร็ดที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์คือ ประเพณีตักบาตรทางเรือ ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัด ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีรำเจ้า นอกจากนี้ ในวันออกพรรษายังมีการฟ้อนรำ เล่นดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน เช่น เล่นสะบ้า เล่นเพลงเรือ และยังมีหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีความสวยงาม มีอาหารพื้นบ้านของชาวมอญ และมีภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์ของตน

2. บริบทเชิงการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด

การท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ดแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ 1) ประเภทธรรมชาติ ได้แก่ นั่งเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะ ขี่จักรยานหรือเดินชมธรรมชาติภายในเกาะ และเที่ยวชมสวนผลไม้ 2) ประเภทประวัติศาสตร์ ได้แก่ การเที่ยวพิพิธภัณฑสถานวัดปรมย์กาวาสและวัดต่างๆ 3) ประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ได้แก่ การเที่ยวชมแหล่งเครื่องปั้นดินเผา เที่ยวชมวิถีชีวิตชาวบ้าน เที่ยวงานประเพณีที่สำคัญตามเทศกาลต่างๆ การเดินทางมาสู่เกาะเกร็ด นักท่องเที่ยวสามารถมาได้ทั้งทางรถยนต์และทางเรือ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่สนใจนั่งเรือเที่ยวรอบเกาะสามารถเช่าเรือได้ที่ท่าหน้าปากเกร็ด หรือติดต่อเรือชาวบ้านที่อยู่บนเกาะเกร็ดที่อุ้งฉัตรการช่าง หรือใช้บริการนำเที่ยวรอบเกาะที่ท่าหน้าวัดปรมย์กาวาสซึ่งมีเวลาออกเป็นรอบๆ ใช้เวลาประมาณ 30-45 นาทีต่อรอบ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินชมเกาะและสถานที่ต่างๆ ได้ ด้วยทางเท้ารอบเกาะเป็นคอนกรีต ริมทางเท้าจะมีร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึกเป็นระยะๆ

รูปแบบการเข้ามาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นแบบไปเช้า-เย็นกลับ (day visit) ไม่มีการพักแรมค้างคืน (overnight lodging) เพราะเกาะเกร็ดอยู่ใกล้กรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวสามารถกลับเข้าพักที่พักรับรองในกรุงเทพฯ ได้ ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และในช่วงเทศกาลงานประเพณีสำคัญของเกาะเกร็ด เช่น งานประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา ประเพณีแห่หน้าหวาน และมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางมากันเองกับเพื่อนหรือครอบครัว ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะเดินทางมาเป็นกลุ่ม โดยมีบริษัทนำเที่ยวพามา

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น วัดต่างๆ ได้แก่ วัดปรมัยยิกาวาส วัดไผ่ล้อม วัดเสาธงทอง วัดฉิมพลี วัดป่าเลไลยก์ วัดศาลากุด และยังมีศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวมอญ “กวางอาม่าน” ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านจัดแสดงเครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณ โดยเฉพาะหม้อน้ำลายจิตรที่รวบรวมไว้ทั้งของเก่าและของใหม่ รวมถึงหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา ที่ตั้งอยู่สองข้างทางเดินรอบเกาะเกร็ดบริเวณหมู่ 1, 6 และ 7 เป็นหมู่บ้านผลิตเครื่องปั้นดินเผา และยังสามารถเดินชมเตาเผาโบราณ ภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีการล่องเรือรอบเกาะเกร็ดและคลองขนมหวาน เพื่อชมหมู่บ้านทำขนม เลือกซื้อขนมหวานและมีสาธิตการทำขนมหวานให้นักท่องเที่ยวได้ชมในขณะเดียวกัน ยังสามารถเที่ยวชมบรรยากาศตามสวนต่างๆ ในหมู่ที่ 2, 3, 4 และ 5 ของเกาะที่มีความร่มรื่นและมีผลไม้รสชาติดีให้เลือกซื้อด้วย

สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงคือจังหวัดนนทบุรีทั้งหมด ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ อยู่ใกล้กับเกาะเกร็ด ที่ล้วนมีความน่าสนใจ น่าเที่ยวชมและศึกษาหาความรู้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นศาสนสถาน วัดวาอาราม และสวนพืชพรรณต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้สะดวกทุกแห่ง ได้แก่ 1) อำเภอเมืองนนทบุรี มีบ้านครุมนตรี ตราโมท ดุริยางคศิลป์ (บ้านโสมส่องแสง) พิพิธภัณฑ์และศูนย์ฝึกอบรมการแพทย์แผนไทย วัดเขมาภิรตารามราชวรวิหาร วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร วัดโชติการาม วัดชมพูเวก วัดปราสาท วัดสังฆทาน ศาลหลักเมืองเดิม ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี หลังเก่า (พิพิธภัณฑ์จังหวัดนนทบุรี) อุทยานกาญจนาภิเษก สวนทุเรียนนนท์ 2) อำเภอบางบัวทอง มีวัดบรมราชกาญจนาภิเษกอนุสรณ์ (วัดเล่งเน่ยยี่ 2) วัดบางไผ่ พระอารามหลวง พิพิธภัณฑ์ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม้ดอกไม้ประดับ ศูนย์สาธิตการเลี้ยงแพะครบวงจร 3) อำเภอบางกรวย มีวัดเพลง วัดโพธิ์บางโอ วัดชะลอ วัดบางอ้อยช้าง วัดบางไกรใน ถนนสายไม้ดอกไม้ประดับบางกรวย (ถนนบางกรวย-จตุรนต์) 4) อำเภอบางใหญ่ มีวัดเสาธงหิน วัดสวนแก้ว บ้านสวนศิลป์ไทยสบาย และศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางใหญ่ วัดปรังค์ วัดอัมพวัน วัดราษฎร์ประคองธรรม วัดคันเชือกสวนกล้วยไม้บางใหญ่ ถนนสายดอกไม้ 5) อำเภอปากเกร็ด มีวัดกู่ วัดเกาะพญาเจ่ง สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ วัดกลางเกร็ด สวนชวนชมปรีชา ศูนย์การแสดงสินค้าและ

ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี 6) อำเภอไทรน้อย มีหมู่บ้านบอนสีเฉลิมพระเกียรติ ตลาดน้ำไทรน้อย วัดเสนิงส์ วัดไทรใหญ่ วัดคลองขวาง เป็นต้น

งานประเพณีของชาวเกาะเกร็ด ได้แก่ ประเพณีของวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายมอญ 12 เดือน ประเพณีการจุดลูกหนู ประเพณีสงกรานต์ (ปัวะห้ตะห์) การทำบุญกลางบ้าน ประเพณีทำบุญออกพรรษาของมอญ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีขนธูป สำหรับวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ เพลงข้าวขาว รำมอญ การรำเจ้า ส่วนงานศิลปกรรม ได้แก่ งานแกะดิน งานแกะกระดาส งานแกะคุนโลหะ งานแกะขนมไม้ตาล และยังมีอาหารมอญ การแต่งกายของชาวมอญที่เป็นเอกลักษณ์

ศึกษาภาพ เอกลักษณ์ และจุดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า เกาะเกร็ดตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ จึงทำให้นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะเกร็ดเป็นจำนวนมาก โดยรถประจำทาง รถยนต์ส่วนบุคคล รถรับจ้างสาธารณะ แต่เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำล้อมรอบตัวเกาะ และไม่มีสะพานให้รถยนต์ข้ามเข้ามาในเกาะได้ นักท่องเที่ยวจึงต้องจอดรถที่บริเวณใกล้กับท่าหน้าที่สามารถลงเรือข้ามฟากมายังเกาะเกร็ดได้ ซึ่งมีอยู่หลายท่าหน้าที่สะดวกต่อการจอดรถและการข้ามตามอัธยาศัย นอกจากนี้ ยังสามารถเดินทางมาได้ด้วยน้ำด้วยเรือหลากหลายประเภท เช่น เรือรับจ้างทั่วไป เรือบริการนำเที่ยว เรือข้ามฟาก และเรือส่วนบุคคล ซึ่งสามารถเดินทางมาจากกรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี โดยใช้ลำน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยาในการเดินทาง ดังนั้น จะเห็นว่า การเดินทางมายังเกาะเกร็ดถือว่าค่อนข้างสะดวก จึงทำให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า เกาะเกร็ดมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทั้งภายในและโดยรอบเกาะเกร็ดอย่างหลากหลาย เช่น การเที่ยวชมศาสนสถานที่สำคัญ ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การล่องเรือรอบเกาะ การจับจ่ายเลือกซื้อขนมหวาน การเดินในย่านค้าขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน การขี่จักรยานเที่ยวรอบเกาะ การชมการแสดงทางวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น การเยี่ยมชมชุมชนที่มีทั้งเชื้อสายไทยมอญ และมุสลิม การเที่ยวชมสวนผลไม้ตามฤดูกาล การรับประทานอาหารพื้นบ้าน การชมศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา และการพักค้างคืนแบบโฮมสเตย์ ดังนั้น จะเห็นได้จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดที่มีอย่างหลากหลาย สามารถบ่งชี้ได้ว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดอยู่ในระดับสูงทีเดียว

ด้านความเป็นเอกลักษณ์ พบว่า เกาะเกร็ดมีลักษณะเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่ล้อมรอบด้วยแม่น้ำ ซึ่งไม่ใช่เกาะกลางแม่น้ำ หากเกิดขึ้นจากการขุดคลองลัดเชื่อมแม่น้ำสายเดียวกันเพื่อย่นระยะทาง ดังนั้น เกาะเกร็ดจึงเป็นพื้นที่แห่งเดียวในประเทศไทยที่มีแม่น้ำล้อมรอบจนมีลักษณะ

เป็นเกาะ อีกทั้งเกาะเกร็ดมีฐานะเป็นตำบล ที่ไม่มีพื้นที่ของตำบลอยู่ภายนอกเกาะ ทำให้เกาะเกร็ดเป็นเพียงตำบลเดียวในประเทศไทยที่มีพื้นที่เป็นเกาะ และที่มีแม่น้ำล้อมรอบ จึงอาจถือได้ว่าเกาะเกร็ดมีความเป็นเอกลักษณ์ในเชิงพื้นที่ที่ไม่เหมือนเกาะอื่นใดในประเทศไทย นอกจากนี้ภายในพื้นที่เกาะเกร็ดไม่มีถนนสำหรับรถยนต์ มีเพียงถนนยกสูงหรือสะพานคอนกรีตและถนนขนาดเล็กสำหรับรถจักรยานและจักรยานยนต์สัญจรได้เท่านั้น จึงทำให้เกาะเกร็ดไม่ค่อยได้รับปัญหาด้านฝุ่นควันจากไอเสียรถยนต์ ประกอบกับพื้นที่เกาะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร ทำให้เกาะเกร็ดมีลักษณะของพื้นที่สีเขียวและอากาศถ่ายเทได้สะดวก จึงทำให้เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่มีอากาศดี เหมาะแก่การพักผ่อนเพื่อรักษาสุขภาพร่างกายอีกด้วย ทั้งนี้ จุดเด่นอีกประการของเกาะเกร็ดคือ การทำเครื่องปั้นดินเผา ที่มีลักษณะโดดเด่นไม่เหมือนแหล่งเครื่องปั้นดินเผาอื่นๆ เนื่องจากช่างปั้นที่เกาะเกร็ดนิยมใช้ลวดลายลงบนผิวงานเครื่องปั้นดินเผา จนได้ชื่อว่าเป็น “เครื่องปั้นดินเผาลายวิจิตร” และช่างปั้นยังสามารถนำวัสดุเหลือใช้รอบตัวในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นลวดลายต่างๆ เช่น จากชิ้นส่วนของเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่เป็นแกนหมุนพลาสติกของพัดลม นำมากดลงบนผิวของเครื่องปั้นดินเผาทำให้เกิดเป็นลวดลาย “ดอกพิกุล” เป็นต้น ส่วนเรื่องอาหารการกินที่เป็นจุดเด่นคือ คนท้องถิ่นสามารถนำพืชพรรณพื้นบ้านมาประกอบอาหารหลากหลายประเภท แต่ที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว คือ การนำหน่อกะลามาเป็นส่วนประกอบในทอดมัน เรียกเป็นภาษาท้องถิ่นทั่วไปว่า “ทอดมันหน่อกะลา” ซึ่งถือเป็นอาหารท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อของเกาะเกร็ด ราคาถูกและอร่อย ทั้งนี้ “หน่อกะลา” เป็นพืชมีหัว มีเหง้าคล้ายพืชตระกูลขิงข่า ขึ้นในพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะและเติบโตอยู่ตามธรรมชาติและกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ในเกาะเกร็ด หากไม่รู้จักหรือไม่ใช่คนท้องถิ่นอาจมองผ่านต้นหน่อกะลาไปได้โดยง่าย นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดจะพบร้านค้าที่จำหน่ายทอดมันหน่อกะลากระจายอยู่ทั่วไปตามแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ในขณะเดียวกันเกาะเกร็ดยังมีผู้ที่สามารถทำขนมหวานแบบไทยๆ หรือแบบไทยโบราณได้เป็นจำนวนมาก มีที่จำหน่ายขนมหวานอยู่หลายแห่งและเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญเกาะเกร็ด รวมถึงมีกิจกรรมการเยี่ยมชมบ้านทำขนมในคลองขนมหวาน นอกจากนี้ เกาะเกร็ดยังมีจุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ของคน 3 เชื้อสายคือ 1) คนไทย ที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่ที่ 4 และ 5 2) คนไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งเป็นชาวมอญที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเช่นเดียวกัน และสามารถสืบทอดวัฒนธรรมมอญมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและเดินทางมาชมวิถีชีวิตของคนมอญ ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 และ 3) ชาวมุสลิม โดยย้ายเข้ามาจากบ้านท่าอิฐ ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านใต้ เป็นชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ที่มีมัสยิดสำหรับประกอบพิธีกรรมทาง

ศาสนา ขวามุสลิมส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนในหมู่ที่ 2 และ 3 ทั้งนี้ คนทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นกลุ่มคนที่มี ทัศนคติไม่ตรีดีและมักแสดงออกถึงการให้การต้อนรับผู้มาเยือนในฐานะเจ้าบ้านที่ดีเสมอ

บทบาทของประชาชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยว พบว่า เกาะเกร็ด มีศักยภาพที่เหมาะสมกับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เกาะเกร็ดเปิดตัวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ที่เน้น การท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น จนทำให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด เป็นจำนวนมากมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ เกิดจากการร่วมคิดของคนในชุมชนเอง และมีผู้นำที่เข้าใจ ในเรื่องการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความเป็นเกาะเกร็ด รวมถึง มีการอบรมประชาชนในท้องถิ่น ในเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั้งชาวบ้านทั่วไปและเจ้าของกิจการ ร้านค้าต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังเกาะเกร็ดได้รับทัศนคติไม่ตรีที่ดีในการต้อนรับ ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ที่สำคัญยิ่งของเกาะเกร็ด อันสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นมีส่วนผลักดันให้เกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ

ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ผ่านมา พบว่า 1) ปัญหาการละเลย วัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของคนเกาะเกร็ด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมของคนมอญ ส่วนใหญ่จะพบ วัฒนธรรมของคนมอญในบริเวณวัดสำคัญในเกาะเกร็ด และในช่วงของการประกอบพิธีทาง วัฒนธรรมตามปกติในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ส่วนการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของ คนมอญ จะมีการแสดงทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อแสดงให้กับนักท่องเที่ยว ได้ชม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องดีที่มีคนบางกลุ่มที่ยังมุ่งอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของคนมอญเอาไว้อยู่บ้าง เด็กและเยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกเกาะ ทำให้การซึมซับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนก็น้อยลง และเยาวชน ไม่ได้ให้ความสนใจกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากเท่ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ 2) ปัญหาคน ดั้งเดิมย้ายออกไปมีภูมิลำเนาอยู่นอกเกาะเกร็ด เนื่องจากความไม่สะดวกในการเดินทางไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะคนที่มีสถานที่ทำงานอยู่นอกเกาะเกร็ด จึงไปหาซื้อและตั้งบ้านเรือนอยู่ภายนอกเกาะเกร็ด ส่วนบ้านในเกาะเกร็ดก็ให้คนเช่าอยู่อาศัย 3) ปัญหาการเลิกกิจการของเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา เมื่อสอบถามคนในท้องถิ่น พบว่า เดิมกิจการเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดเจริญรุ่งเรืองมาก มีกิจการเตาเผาเครื่องปั้นดินเผามากกว่า 20 แห่ง กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ โดยเฉพาะหมู่บ้านที่มี คนมอญอาศัยอยู่ เช่น หมู่ที่ 1, 5, 6 และ 7 แต่ปัจจุบันกิจการเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาได้เลิกกิจการไป หลายเตา และมีแนวโน้มจะเลิกกิจการไปเรื่อยๆ จะยังคงเหลือแต่เพียงแหล่งเตาเผาเครื่องปั้นดินเผา เก่าร้าง และเตาเผาที่ใช้สำหรับจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม คงเหลือประโยชน์ในการใช้เป็นสถานที่ สำหรับถ่ายภาพเป็นที่ระลึกของนักท่องเที่ยวเท่านั้น ทั้งนี้ พบว่า สาเหตุสำคัญคือความไม่สะดวก

ในการขนถ่ายผลิตภัณฑ์ การตลาดและแหล่งวัตถุดิบสำหรับการผลิต และผู้ประกอบการหลายรายไม่ได้
 เลิกกิจการ แต่ย้ายกิจการไปตั้งเตาเผาเครื่องปั้นดินเผานอกเกาะ และมีพ่อค้ารับสินค้าเข้ามาจำหน่าย
 ที่ร้านค้าในเกาะเกร็ดแทน 4) ผลิตภัณฑ์และสินค้าที่วางจำหน่ายตามร้านค้าต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ใช่
 ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยตรง แต่มีการรับสินค้าจากภายนอกเกาะเกร็ดนำมาจำหน่ายให้กับ
 นักท่องเที่ยว ทำให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นขาดความเป็นเอกลักษณ์ 5) ผู้ประกอบการจำหน่าย
 ผลิตภัณฑ์และสินค้าของที่ระลึกตามเส้นทางเดินในหมู่ที่ 6 และ 7 ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคนที่มี
 ภูมิลำเนาในเกาะเกร็ดทั้งหมด แต่เป็นคนภายนอกเกาะที่นำสินค้าเข้ามาค้าขายเฉพาะในช่วงวันหยุด
 สุดสัปดาห์เท่านั้น บางคนเช่าร้านหรือซื้อบ้านและเปลี่ยนกรรมสิทธิ์จากคนในท้องถิ่น อาจมองเห็น
 ผลกำไรทางด้านการค้าที่จะได้รับ 6) การคมนาคมและการสัญจรที่ไม่สะดวกในการเดินทาง เช่น
 ในหมู่ที่ 1 เป็นทางเดินเท้าที่สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กที่มีความกว้างไม่เกิน 1.5 เมตร มีเส้นทาง
 ที่คดเคี้ยวไปมา ทำให้ไม่สะดวกทำได้ก็เพียงการเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์
 นอกจากนี้ จากวัดเสาชิงช้าผ่านหมู่ที่ 7 ไปจนถึงวัดปรมาภิไธยวราสารามเป็นทางเดินแคบๆ
 กว้างไม่เกิน 1.5 เมตร ที่ผ่านชุมชนมอญมีบ้านเรือนหนาแน่น และในวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุด
 นักชัตลักษ์ จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ไม่สามารถใช้จักรยานและจักรยานยนต์ผ่านในเส้นทาง
 นี้ได้ และจากวัดปรมาภิไธยวราสารามมีทางเดินเชื่อมต่อเข้าไปยังหมู่ที่ 1 ซึ่งมีลักษณะของทางเดิน
 เช่นเดียวกับทางเดินในหมู่ที่ 1 ทั้งนี้ ในทุกเส้นทางข้างต้นไม่สามารถใช้รถยนต์สัญจรได้ นอกจากนั้น
 ยังไม่มีสะพานเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างภายในเกาะเกร็ดออกไปยังนอกเกาะเกร็ดด้วย 7) ไม่มี
 เครื่องบริการเงินสดอัตโนมัติ ATM ทำให้ไม่มีความสะดวกในการจับจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์หรือสินค้า
 8) ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล ในช่วงวันหยุดที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จะพบ
 ขยะล้นถังและตกเกลื่อนมากมายตามที่รอบที่รองรับขยะ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบไม่สามารถเข้าไป
 นำขยะออกมาจากบริเวณนั้นได้ อาจเกิดจากทางเดินเท้าแคบและไม่สะดวกการเข้าไปนำขยะ
 ออกจากแหล่งท่องเที่ยวได้ 9) ปัญหาน้ำท่วม เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่จะถูกน้ำท่วมทุกปี ซึ่งในอดีต
 น้ำจะท่วมเกาะเกร็ดในเวลาไม่นาน แต่ในปัจจุบัน ปัญหาน้ำท่วมทวีความรุนแรง และเกิดขึ้นมากกว่า
 หนึ่งครั้งในช่วงเวลาหนึ่งปี แต่ครั้งเกิดปัญหาน้ำท่วมยังเป็นเวลานานขึ้น บางครั้งนานถึง 3 เดือน
 ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง 10) การสาธารณสุข แม้ว่าเกาะเกร็ดจะมี
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถึง 2 แห่งคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะเกร็ด (หมู่ที่ 5)
 และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศาลาปูน (หมู่ที่ 3) แต่เมื่อมีผู้ป่วยอาการหนักที่เกินกว่า
 โรงพยาบาลสาธารณสุขตำบลจะรักษาได้และต้องส่งโรงพยาบาลอย่างเร่งด่วน อาจทำได้ยากลำบาก
 หรือไม่ทันการณ์ เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ถึงแม้เกาะเกร็ดจะมีเรือเร็ว แต่หากเกิดเหตุการณ์ใน
 ยามค่ำคืน ก็หาคนขับเรือได้ยากและไม่ทันท่วงที 11) การเมืองท้องถิ่น ซึ่งการปกครองท้องถิ่นจาก

คนหลายกลุ่มย่อมมีความเห็นไม่ตรงกันบ้าง อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง แม้จะไม่รุนแรงแต่ก็ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและระดับประเทศต่อไปได้

ปัจจัยที่ช่วยรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ 1) เกาะเกร็ดมีโบราณสถาน วัด พิพิธภัณฑสถานแห่งเฒ่าเผาเครื่องปั้นดินเผาและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ที่แสดงออกถึง วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า ที่สามารถใช้เป็นทุนทางสังคมต่อไป 2) คนในชุมชนของแต่ละกลุ่ม วัฒนธรรมคือ คนไทย คนมอญ และคนมุสลิม ที่มีวิถีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ก็พยายามรักษา วัฒนธรรมของตนไว้ และสืบสานวัฒนธรรมของตนสู่คนรุ่นต่อไป ซึ่งความจำเป็นในการสืบทอด วัฒนธรรมย่อมเป็นปัจจัยที่ช่วยรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้ 3) ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ และผู้นำชุมชน ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญที่จะนำชุมชนให้อนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอาไว้ 4) เครื่องช่วย องค์กรท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการช่วยรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น กลุ่มพัฒนา การท่องเที่ยวเกาะเกร็ด ที่สามารถกำหนดทิศทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนและดำเนินการ ไปพร้อมกับการพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรม ชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

ปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ 1) เกาะเกร็ดได้รับ การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในการสนับสนุนด้านงบประมาณใน การสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะเกร็ด 2) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้กำหนดให้ชุมชนตำบลเกาะเกร็ดเป็น ชุมชนเตรียมประกาศเป็นพื้นที่พิเศษ และเข้ามาดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด ในเบื้องต้น และสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชน 3) ได้รับการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากหลายฝ่าย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา) และสำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น 4) เว็บไซต์ต่างๆ มากกว่า 700 เว็บไซต์ ที่ผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตสามารถค้นหาข้อมูลของเกาะเกร็ดได้อย่างสะดวก และ 5) นักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามา ท่องเที่ยวยังเกาะเกร็ดแล้วเกิดความประทับใจและบอกต่อกับปากต่อปาก ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเช่นกัน 5) บริษัทนำเที่ยวที่มีรายการนำเที่ยวเกาะเกร็ดร่วมด้วย ถือเป็นผู้สนับสนุนการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเช่นกัน เนื่องจากต้องรวมรายการนำเที่ยวเกาะเกร็ดไปกับ รายการนำเที่ยวของบริษัท และต้องมีการนำข้อมูลของเกาะเกร็ดให้กับลูกค้า 6) ทำน้ำที่เข้าสู่ เกาะเกร็ดสามารถเข้ามาจากทำน้ำได้หลาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทำน้ำที่เป็นช่องทางเข้าสู่เกาะเกร็ดล่านี้ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดได้เป็นอย่างดี

ทิศทางในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมมอญ คือเยาวชนละเลยวัฒนธรรมชุมชน จากเทคโนโลยีจากภายนอก เป็นสาเหตุสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขและส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญสู่เยาวชน ซึ่งในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มคนมอญเพื่อสืบสานวัฒนธรรมของตน ด้วยการสอนการรำ การแสดงทางวัฒนธรรม การปฏิบัติตนตามวิถีของชาวมอญในวันสำคัญทางศาสนา และเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าร่วมเพื่อให้เกิดการซึมซับและสืบสานวัฒนธรรมต่อไป 2) ด้านโบราณสถาน ซึ่งมีวัดที่ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน มีวัดที่สำคัญและ กระจายอยู่ในหมู่บ้านต่างๆ ของเกาะเกร็ดมากมาย ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ โบราณสถานบางแห่ง เก่าแก่และชำรุดทรุดโทรม แต่ปัจจุบันได้รับการบูรณะบ้าง ถือเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์โบราณสถานอื่นๆ ของเกาะเกร็ดต่อไป 3) ด้านเครื่องปั้นดินเผา ชาวเกาะเกร็ดควรที่จะหาวิธีการส่งเสริมและหาคนรุ่นใหม่มาพัฒนาเป็นช่างฝีมือประจำท้องถิ่นต่อไป โดยใช้ช่างฝีมืออาวุโสรุ่นเก่าเป็นครูและยกย่องให้เป็นคนสำคัญของชุมชน จะช่วยให้สามารถรักษาวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิมของเกาะเกร็ดได้ 4) ด้านวิธีการเกษตรท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมทำให้สวนผลไม้ล้มและพืชสำคัญของเกาะเกร็ดสูญหาย ประกอบกับคนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำสวน ทำให้สวนผลไม้ในเกาะเกร็ดหลายแห่งขาดคนดูแล รกร้าง รวมถึงเกษตรกรบางรายเปลี่ยนไปปลูกพืชอายุสั้น ที่ให้ผลผลิตเร็ว เช่น แคนตาลูป ซึ่งก็ได้ผลดี และไม่ต้องกังวลเรื่องน้ำท่วม หรือหาพื้นที่ปลูกนอกเกาะเกร็ดเพื่อให้ได้ผลผลิตตลอดทั้งปี ถือเป็น การปรับวิธีการเกษตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน 5) ด้านการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ในปัจจุบันมีลักษณะการให้บริการแบบบ้านพักทั่วไปมากกว่าการเป็นโฮมสเตย์ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดวิธีการให้บริการพักแรมแบบโฮมสเตย์ที่ชัดเจนและมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ความคิดเห็นเพิ่มเติมในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า 1) การแก้ปัญหา น้ำท่วม ควรสนับสนุนและกระตุ้นให้หน่วยงานราชการขุดลอกร่องน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่จังหวัดปทุมธานีไปจนถึงปากแม่น้ำในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีการคำนวณการขุดร่องน้ำที่ความลึก 5 เมตร จะช่วยเพิ่มพื้นที่รับน้ำได้จำนวนมาก และยังช่วยให้มวลน้ำไหลผ่านออกสู่อ่าวไทยได้เร็วขึ้น น่าจะช่วยลดปัญหาน้ำท่วมเกาะเกร็ดได้ 2) การแก้ปัญหาบรรยากาศที่ร้อนอบอ้าวในบริเวณทางเดินเท้าในหมู่ที่ 7 ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากทางเดินที่แคบ และสองข้างทางเปิดเป็นร้านค้าตลอดเส้นทาง ควรแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มต้นไม้โตเร็วในพื้นที่ที่สามารถจะปลูกได้ และนำหลังคาที่พาดกันแสงแดดระหว่างทางเดินออก อาจช่วยแก้ปัญหาการระบายอากาศที่ร้อนอบอ้าวได้บ้าง 3) การแก้ปัญหาการสัญจรรอบเกาะในวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ประสงค์เช่าจักรยานจี้รอบเกาะไม่สามารถทำได้

เนื่องจากความหนาแน่นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินอยู่ในเส้นทางเดินเท้าบริเวณหมู่ที่ 6 และ 7 และปัจจุบันมีข้อห้ามไม่ให้ยานพาหนะใดๆ ผ่านหมู่ที่ 6 และ 7 ตั้งแต่เวลา 9.00-17.00 น. อาจแก้ปัญหาโดยการเพิ่มเส้นทางคู่ขนานด้านในของพื้นที่ที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกที่เส้นทางเลี่ยงทางเดินเท้าให้รถจักรยานและจักรยานยนต์สามารถขับขี่ผ่านหมู่ที่ 6 และ 7 ได้ 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดขึ้นในหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงไม่สามารถกระจายไปทั่วทั้งเกาะอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงมีแนวคิดในการสร้างเส้นทางที่ตัดจากหมู่ที่ 6 และ 7 ผ่านพื้นที่กลางเกาะไปยังหมู่ที่ 3 และ 4 เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวไปหมู่บ้านอื่นๆ นอกเหนือจากหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ได้สะดวกขึ้น จะช่วยให้เกิดการกระจายกิจกรรมการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านอื่นๆ และจะเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นได้มากขึ้นอีกทางหนึ่ง

3. ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด

3.1 การพิจารณาการเป็นพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ จึงสรุปได้ว่า ตำบลเกาะเกร็ดมีความเหมาะสมในการพิจารณาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

3.2 การพิจารณาเรื่องการใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย กล่าวคือ เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ธรรมชาติหรือพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้พื้นที่โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ทำให้ตำบลเกาะเกร็ดผ่านข้อกำหนดเบื้องต้นทั้ง 2 ข้อ และสามารถประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในขั้นตอนต่อไปได้

3.3 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการประเมินจากกลุ่มนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับผู้รู้ของชุมชนเกาะเกร็ด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) จำนวน 10 คน ในอัตราส่วน นักวิชาการ : ผู้รู้ของชุมชน เท่ากับ 3 : 7 และประยุกต์ใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ในแบบกรณีที่ 2 คือแหล่งท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเป็นธรรมชาติที่มีการดำเนินงานการท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่บ้างแล้วในปัจจุบัน ซึ่งประเมินใน 4 องค์ประกอบ ผลการประเมินพบว่า ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะเกร็ดอยู่ในระดับดี โดยได้คะแนนเฉลี่ย 27.20 (ร้อยละ 68) ศักยภาพในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยได้คะแนนเฉลี่ย 11.60 (ร้อยละ 58) ศักยภาพในการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกอยู่ในระดับต่ำ โดยได้คะแนนเฉลี่ย 8.90 (ร้อยละ 44.50) และศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก โดยได้คะแนนเฉลี่ย 14.60 (ร้อยละ 73) เมื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะเกร็ดในภาพรวมทั้งหมด พบว่า อยู่ในระดับดี โดยได้คะแนนเฉลี่ย 62.30 (ร้อยละ 62.30)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับศักยภาพของชุมชนเกาะเกร็ดในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด ทั้งหมด 50 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63) มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 40.46 ปี และมีอายุอยู่ในช่วง 21-40 ปี (ร้อยละ 45.70) และสมรสแล้ว (ร้อยละ 58.70) มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. (ร้อยละ 34.80) เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 95.70) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย (ร้อยละ 67.40) และไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด (ร้อยละ 32.60) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 13,991.30 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 34.80) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.30 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน (ร้อยละ 45.70) เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.80) มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นคนเกาะเกร็ดโดยกำเนิด (ร้อยละ 71.70) ส่วนที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่น ส่วนใหญ่ ย้ายมาจากภาคกลาง (ร้อยละ 84.60) ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 33.04 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 21-40 ปี (ร้อยละ 39.10) เกือบทั้งหมดมีเชื้อสายเป็นคนไทย (ร้อยละ 82.60) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในหมู่บ้าน (ร้อยละ 78.30) และไม่ได้มีการรวมกลุ่มเป็นสมาชิกขององค์กร/ชมรม/กลุ่มใดๆ ในชุมชน (ร้อยละ 78.30)

2. ประสิทธิภาพและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ่อที่ยืดสุด จากการเข้าประชุม อบต. หรือผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 28.30) และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อที่ยืดสุด จากเสียงตามสายของชุมชน (ร้อยละ 45.70) ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดในระดับปานกลาง (ร้อยละ 47.80) โดยต้องการทำธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการของเกาะเกร็ดเป็นอาชีพหลัก (ร้อยละ 45.70) ใกล้เคียงกับต้องการทำเป็นอาชีพเสริม (ร้อยละ 43.50) ในอัตราส่วนที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลเกาะเกร็ดให้ดีขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (ร้อยละ 97.80) โดยต้องการให้แหล่งเตาเผาโบราณ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.06) และต้องการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการจำหน่ายสินค้าหรือของที่ระลึก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32)

3. ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 54.30) โดยมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเกาะเกร็ดว่า เกาะเกร็ดตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานี (ร้อยละ 93.00) และมีความรู้เกี่ยวกับ

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถือเป็นหัวใจหรือองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 95.70)

4. ทักษะต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.42) โดยมีทัศนคติทางบวกต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.52) และต่อการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.43) แต่ในขณะเดียวกัน กลับมีทัศนคติแบบกลางๆ คือ ไม่บวกและไม่ลบต่อผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.27)

5. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมมากในทั้ง 4 ขั้นตอน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.43) โดยมีส่วนร่วมระดับมากใน 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.53) และขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการจัดการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.52) ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับปานกลางใน 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนจัดการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.31) และขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.40)

6. ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.60) โดยมีศักยภาพสูงใน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.02) ด้านการจัดกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.55) และด้านการตลาดและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.54) ส่วนด้านการบริหารจัดการในภาพรวม พบว่า มีศักยภาพในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.30)

7. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดยังไม่มีการบริหารจัดการที่เป็นองค์กรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง 2) ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทเป็นต้นแบบและเป็นแกนนำในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง 3) สนับสนุนการให้บริการล่องเรือรอบเกาะเกร็ดที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยจากชุมชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระจายผลประโยชน์ 4) จัดระเบียบร้านค้าและร้านขายสินค้าของที่ระลึกบริเวณรอบๆ วัดปรมัยยิกาวาส 5) กำหนดมาตรการ กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติการขายสินค้าของที่ระลึกร่วมกันอย่างเป็นธรรม 6) อบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวและการบริการที่ได้มาตรฐานแก่ผู้ประกอบการ 7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ท่องเที่ยวได้ทั้งเกาะ 8) ปรับปรุงระบบการกำจัดขยะให้มีอย่างทั่วถึงและทุกวัน 9) ติดตั้งตู้โทรศัพท์และตู้เอทีเอ็ม (ATM) 10) ขยายเส้นทางเดินจักรยานซื้อสินค้าของที่ระลึกให้กว้างขึ้น 11) จัดให้มีห้องน้ำและสถานที่นั่งพักผ่อนเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว 12) จัดระเบียบกิจกรรมการปั่นจักรยานเที่ยวรอบเกาะให้เหมาะสมกับเส้นทางและสถานที่ท่องเที่ยว

ผลการศึกษาสำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67) มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 30.25 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง 21-40 ปี (ร้อยละ 64.30) ส่วนใหญ่ยังเป็นโสด (ร้อยละ 66.30) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 49.80) และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทส่วนตัว (ร้อยละ 36.80) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 17,020.33 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 38) และส่วนใหญ่มาจากภาคกลาง (ร้อยละ 90.30)

2. รูปแบบการเดินทางและพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนและใช้เวลาว่างร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อน (ร้อยละ 34) เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดด้วยรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 48.30) ส่วนใหญ่ใช้ทำเรือวัดสนามเหนือหรือทำเรือวัดปรมย์ยึกาวามากที่สุด เพื่อข้ามฝากมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด (ร้อยละ 46.30) ส่วนใหญ่เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 43.80) โดยมีจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มไม่เกิน 5 คน (ร้อยละ 69) ส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเฉลี่ยประมาณ 1,091.21 บาท/คน และเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด (ร้อยละ 55.50) โดยไม่มีการพักค้างแรมในพื้นที่ (ร้อยละ 98.50) แต่ใช้เวลาในการเที่ยวชมโดยเฉลี่ยประมาณ 4.08 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการพักค้างแรมในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเลือกสถานที่พักแรมแบบโฮมสเตย์มากที่สุด (ร้อยละ 83.30) นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมนั่งเรือชมวิถีชีวิตที่สนับรอบเกาะเกร็ดมากที่สุด (ร้อยละ 89.30) และส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ตนเองได้รับสิ่งต่างๆ ตามความคาดหวังในระดับปานกลาง (ร้อยละ 44.50)

3. ประสบการณ์การท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่เคยไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อื่นๆ มาก่อน (ร้อยละ 57.30) และยังไม่เคยมาเยือนเกาะเกร็ด (ร้อยละ 55) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยมาเยือนเกาะเกร็ดแล้ว ส่วนใหญ่มักเดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ (ร้อยละ 66.80) และมีความประทับใจมากในการมาเยือนครั้งก่อนๆ (ร้อยละ 45) นอกจากนี้ เคยรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเกาะเกร็ดมาก่อนที่จะมาเยือนพื้นที่ (ร้อยละ 92) จากเพื่อนหรือญาติที่เคยมาเยือนแนะนำ (ร้อยละ 52) และมีความต้องการจะกลับมาเยือนเกาะเกร็ดอีก (ร้อยละ 97.80)

4. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดในภาพรวมทั้งหมด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.64) โดยมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.78) รองลงมาคือ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.76) การบริการสินค้าของที่ระลึก

หรือสินค้าหัตถกรรม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.70) การบริการล่องเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะเกร็ด (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.64) และการบริหารจัดการในภาพรวม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.54) ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด ได้แก่ 1) การเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นกลุ่มกับบริษัทนำเที่ยว มักถูกชักให้เวลาในการเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ น้อยเกินไป 2) ถนนคับแคบเกินไป ส่งผลต่อการประกอบกิจกรรมการปั่นจักรยานรอบเกาะ 3) ม้านั่งหรือที่นั่งสำหรับพักผ่อนภายในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว 4) พบขยะมากมายในพื้นที่ และถึงขยะมีจำนวนน้อย 5) ที่จอดรถมีไม่เพียงพอ เกิดการแย่งที่จอดรถ 6) อัตราค่าบริการล่องเรือรอบเกาะเกร็ดสูงเกินไป 7) นักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดมีจำนวนมากและหนาแน่นตามเส้นทางจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ทำให้เกิดความแออัด 8) ปัญหาการติดมากในเส้นทางเข้ามายังเกาะเกร็ด โดยเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด ได้แก่ 1) ปรับปรุงห้องน้ำ-ห้องสุขาให้สะอาดและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว 2) ปรับปรุงหรือขยายถนนให้มีความสะดวกในการท่องเที่ยวรอบเกาะ 3) เพิ่มเวลาท่องเที่ยวในแต่ละกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว ในกรณีที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นกลุ่มกับบริษัทนำเที่ยว 4) ปรับปรุงและเพิ่มเพิ่มปริมาณม้านั่งหรือที่นั่งพักผ่อนกระจายทั่วไปตามสถานที่ท่องเที่ยว 5) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและร้านค้าสินค้าของที่ระลึกให้กระจายตามเส้นทางท่องเที่ยวรอบเกาะเกร็ดมากขึ้น 6) เพิ่มปริมาณถังขยะและดูแลรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ 7) เพิ่มที่สถานที่จอดรถจักรยานให้มากขึ้น 8) กำหนดเส้นทางสำหรับรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ท่องเที่ยวรอบเกาะเกร็ดออกจากเส้นทางจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกและร้านค้าต่างๆ 9) ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายของชุมชน เช่น ป้ายบอกเล่าประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น 10) เพิ่มการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การจัดทำคู่มือหรือแผนที่แนะนำแหล่งท่องเที่ยว การบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชม เป็นต้น 11) จัดระเบียบร้านค้าและการวางจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกให้เป็นระบบและเป็นระเบียบมากขึ้น 12) เพิ่มจำนวนเรือข้ามฟากให้บริการมากขึ้น และบริการตลอด 24 ชั่วโมง 13) มีบริการตู้กดเงินอัตโนมัติหรือตู้เอทีเอ็ม (ATM) ในแหล่งท่องเที่ยว 14) ประชาชนชาวเกาะเกร็ดควรรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ให้ยั่งยืนมากที่สุด 15) เพิ่มเติมกิจกรรมการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชนชาตมอญ รวมถึงการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่มีการพักแรมกับชาวบ้านและเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านในพื้นที่

ผลการศึกษาลำดับวัตถุประสงค์ที่ 4 การรับรู้ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนทั่วไปในชุมชนเกาะเกร็ด กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.20) มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 42.73 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง 21-40 ปี (ร้อยละ 41.50) และส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 59.60) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 33.10) เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 84.40) ประกอบอาชีพหลักคือธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย (ร้อยละ 30.90) ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเลย (ร้อยละ 80.50) โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 10,583.30 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.61 คน กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 88.60) ส่วนใหญ่เป็นคนเกาะเกร็ด (ร้อยละ 79.90) ในส่วนที่เหลือเกือบทั้งหมดย้ายมาจากภาคกลาง (ร้อยละ 80.60) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 36.33 ปี เกือบทั้งหมดมีเชื้อสายเป็นคนไทย (ร้อยละ 79.90) รองลงมา มีเชื้อสายมอญหรือรามัญ (ร้อยละ 20.10) โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดในระดับมาก (ร้อยละ 43.70)

2. การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน อยู่ในระดับกลางๆ คือ ไม่มากและน้อย (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.10) โดยมีการรับรู้ในแต่ละด้านอยู่ในระดับกลางๆ เช่นกัน โดยเริ่มจากด้านวัฒนธรรม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.24) รองลงมาด้านเศรษฐกิจ (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.20) ด้านสังคม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.04) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.94) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด สรุปได้ว่า 1) ควรมีถึงขยะกระจายไปตามสถานที่ต่างๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น และสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้ลงถังขยะ 2) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะเกร็ด เพิ่มจำนวนป้ายบอกทิศทางหรือป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น 3) ควรขยายถนนเพื่อการเดินทางและการรองรับการท่องเที่ยวที่สะดวกขึ้น 4) หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเกาะเกร็ด 5) ส่งเสริมและจัดอบรมการผลิตสินค้าของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนในรูปแบบใหม่ๆ แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเกาะเกร็ด 6) เพิ่มจำนวนเรือข้ามฟากให้บริการมากขึ้น และบริการตลอด 24 ชั่วโมง 7) บริการตู้กดเงินอัตโนมัติหรือตู้เอทีเอ็ม (ATM) ภายในเกาะเกร็ด 8) จัดสร้างสะพานเพื่อข้ามฝั่งระหว่างเกาะเกร็ดกับภายนอก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้คือ

1. ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด

จากผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับผู้รู้ของชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 10 คน พบว่า มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะเกร็ดในภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เมื่อประเมินในรายหัวข้อ พบว่า เกาะเกร็ดมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับดี มีศักยภาพในการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีศักยภาพในการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกอยู่ในระดับต่ำ ส่วนศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติและมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดยังตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ จึงสรุปได้ว่า เกาะเกร็ดมีความเหมาะสมในการพิจารณาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ หรือกล่าวได้ว่า มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างชาวไทย ชาวมอญ และชาวมุสลิม ได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้และเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีดีและคุณภาพ รวมถึงสามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีทั้งต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การศึกษาศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน การชมการปั้นเครื่องปั้นดินเผา การชมการทำขนมหวาน การชมการเล่นพื้นบ้านของชาวมอญ เป็นต้น ส่วนในด้านองค์กรชุมชนนั้น ถึงแม้ชุมชนเกาะเกร็ดจะยังไม่มีารรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็มีความร่วมมือและการประสานงานกันโดยอ้อมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้ สามารถสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้กลุ่มสมาชิกต่างๆ และชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมที่แสดงถึงศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่ดีและมีการดูแลในเรื่องของการใช้ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์ (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปัจจัยที่บ่งชี้ศักยภาพของชุมชน

บ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านกิจกรรมและการจัดการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านองค์รชุมชน และผลการศึกษาของ อิทธิพล ไทยกมล (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยปัจจัยหลักอยู่ 4 ด้านคือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

2. ระดับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดในครั้งนี้ ได้แก่ ประสพการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ระดับทัศนคติ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนคืออยู่แล้ว อีกทั้งยังทราบความหมายและหลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากชุมชนเกาะเกร็ดมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมานานแล้ว จากการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีที่เกาะเกร็ดเริ่มดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาได้สร้างเสริมประสบการณ์และความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับคนในชุมชนเกาะเกร็ดเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชาติ ศิลปี (2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาให้เป็นประชาคมท้องถิ่น: กรณีศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร งานวิจัยของในทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการลุ่มน้ำ กรณีศึกษา: ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดนครสวรรค์ ของ กนิฐ สีสมอ่อน (2543: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นกับการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์นั้น ความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์

2.2 ทัศนคติต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด แต่มีทัศนคติแบบกลางๆ ต่อผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเป็น

กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นมาช้านาน จึงทำให้คนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เกาะเกร็ดยังมีปัญหาในการประสานงานของผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่บ้าง จึงทำให้ชุมชนมีทัศนคติกลางๆ ต่อผู้นำท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างดี นั่นคือ ถ้าผู้นำชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ก็จะทำให้มีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีเช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของผู้นำชุมชนที่ถือเป็นแกนหลักและมีส่วนสำคัญอย่างมากในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภา ฉิมสุข (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ภาวะผู้นำในชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนศาสตร์และผลงานวิจัยของ มรรตพร ปราบไพร (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทยทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แล้วพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพคือผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยเห็นว่า การท่องเที่ยวคืออาชีพเสริม จึงไม่เกิดการพึ่งพาการท่องเที่ยว การมีผู้อาวุโส มีผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชน และเป็นผู้ที่มีความรู้ จึงทำให้ชุมชนต่างมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีศักยภาพนั่นเอง

2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมระดับมากในขั้นตอนการสำรวจ/วิเคราะห์ปัญหา และการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน มีส่วนร่วมระดับปานกลางในขั้นตอนการวางแผนจัดการท่องเที่ยว และขั้นตอนการติดตาม/ประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว กล่าวคือ การที่ชุมชนเกาะเกร็ดมีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวได้ดี เนื่องจาก ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมดูแลกระบวนการจัดการท่องเที่ยวได้ โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวางแผนจัดการท่องเที่ยว การดำเนินงานจัดการท่องเที่ยว และการติดตามประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อชุมชน และยังเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภา ฉิมสุข (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในงานพัฒนาของสมาชิกชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนศาสตร์และผลงานวิจัยของ

มธุรส ปราปไพรี (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จนถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกโครงการ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนทำให้เกิดการยอมรับต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

3. การรับรู้ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด พบว่า หลังจากเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันแล้ว ทำให้คนในชุมชนเกาะเกร็ดรับรู้ความสำคัญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะความสำคัญของวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามลำดับนี้ ทั้งนี้ การที่คนในชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมเป็นอันดับแรก เนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน และการท่องเที่ยวก็นำมาซึ่งรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมมอญให้คงอยู่ จะช่วยรักษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีัญญา เกษร (2551: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชนมอญเกาะเกร็ด ซึ่งพบว่า ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ และการนำความเจริญมาสู่ชุมชน ส่วนด้านสังคม การท่องเที่ยวทำให้ได้รับความสะดวกสบายจากระบบสาธารณูปโภค มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านมากขึ้น และมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ สำหรับด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีมากขึ้น และคนในชุมชนเองก็เข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนมากขึ้น อีกทั้ง รู้สึกดีเมื่อนักท่องเที่ยวมาร่วมร่วมงานประเพณีด้วย

ดังนั้น จึงสรุปภาพรวมของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดได้ว่า สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะเกร็ด คือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่กระจายตัวทางด้านเหนือของพื้นที่เกาะ ที่ประกอบด้วยวัดสำคัญหลายแห่ง ถนนคนเดินในย่านค้าขาย และเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ภัตตาคารจำหน่ายอาหารพื้นถิ่น และย่านวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ใช้เวลาวางในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มักจะมาท่องเที่ยวยังเกาะเกร็ด เพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมมอญและเลือกซื้อสินค้าท้องถิ่นในย่านการค้าแห่งนี้

ทั้งนี้ เกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเกาะที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบ ทำให้การเดินทางเข้ามายังเกาะเกร็ดทำได้เพียงการใช้บริการทางเรือหรือเรือข้ามฟากเท่านั้น โดยมีท่าเรือข้ามฟากหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้ข้ามเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดตั้งอยู่ทางด้านเหนือของเกาะในย่านการท่องเที่ยวหลายแห่ง ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวใช้บริการเรือข้ามฟากหนาแน่นในช่วงวันหยุด หากมองวิธีการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด จะพบว่า การเดินถือเป็นวิธีการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดที่ดีกว่าวิธีอื่นๆ และนักท่องเที่ยวเองก็ชื่นชอบการเดิน เนื่องจากเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการจับจ่ายซื้อของ ทั้งสินค้า

พื้นเมือง และสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ในพื้นที่ทางเดินแคบๆ ที่หนาแน่นไปด้วยร้านค้าและผู้คนที่
อย่างไรก็ตาม ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ กระจายตัวอยู่ในส่วนต่างๆ ของเกาะ ขึ้นอยู่กับ
ความสนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเฉลี่ย 4 ชั่วโมง โดยในเวลา
เพียงเท่านี้ อาจใช้หมดไปกับการท่องเที่ยวในย่านการค้าของเกาะเท่านั้น และไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับ
การไปเที่ยวชมในส่วนอื่นๆ ของเกาะ แต่ก็ยังมีนักท่องเที่ยวบางส่วนให้เวลากับการท่องเที่ยวใน
แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของเกาะเกร็ดด้วยเช่นกัน ซึ่งบรรดานักท่องเที่ยวในกลุ่มหลังนี้ อาจเป็น
นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับสิ่งต่างๆ มากกว่าเพียงการจับจ่ายซื้อของในย่านการค้าเท่านั้น

ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จะพบว่า มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากให้ความสนใจมาท่องเที่ยว
ยังเกาะเกร็ด สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ได้ในระดับดี
แต่ก็ยังมีปัญหาอีกหลายด้านที่ควรได้รับการแก้ไข เช่น การที่เกาะเกร็ดประสบกับภาวะน้ำท่วมหลาก
ประจำทุกปี โดยจะเกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ท่องเที่ยวของเกาะเป็นประจำ ปีละครั้ง ครั้งละ 2 เดือน
ซึ่งสภาพน้ำท่วมขังเช่นนี้ เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนผู้ที่อาศัยอยู่ในเกาะเกร็ดสามารถปรับตัว
ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ ด้วยการใช้ชีวิตอยู่กับสภาพน้ำท่วมขังได้เป็นอย่างดี และก็ได้
สร้างปัญหาอะไรมาจนกระทั่งในปัจจุบัน ภาวะน้ำท่วมขังกินเวลานานกว่าเดิม และสร้างปัญหา
เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเดินทาง และการเพาะปลูกพืช สวนผลไม้ และพืชผักในพื้นที่
เกาะ ผู้คนในเกาะเกร็ดต้องจ่ายเงินเป็นค่าซ่อมแซมบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และร้านค้า หลังจาก
น้ำลดแล้วเป็นมูลค่ามหาศาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่พวกเขาไม่สามารถประกอบอาชีพหารายได้ในช่วง
น้ำท่วมที่ยาวนานขึ้น ปัญหาเหล่านี้ ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในเกาะเกร็ดบางส่วน ตัดสินใจย้ายถิ่นฐาน
ออกไปอาศัยอยู่นอกเกาะ นอกจากนี้ ยังพบว่า ยังมีปัญหาการเลิกกิจการของเตาเผา ซึ่งเป็นแหล่งผลิต
เครื่องปั้นดินเผาที่สร้างชื่อให้กับเกาะเกร็ดมาช้านาน และในปัจจุบันหม้อน้ำลายวิจิตรที่เป็นตำนาน
ของเกาะเกร็ดได้ถูกผลิตขึ้นภายนอกพื้นที่เกาะเกร็ดบ้าง ส่วนปัญหาคนในท้องถิ่นละเลยกับวัฒนธรรม
ของตนเอง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก ทำให้คงเหลือผู้สืบทอด
วัฒนธรรมท้องถิ่นเพียงไม่กี่คน ทั้งนี้ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมของคนมอญทั้งด้ามและ
เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของชุมชน ควรตระหนักและร่วมมือกันอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี
นอกจากนี้ ยังพบปัญหาผู้ประกอบการร้านค้าในย่านการท่องเที่ยว นำสินค้าของที่ระลึกที่ไม่ใช่สินค้า
ที่ผลิตขึ้นในชุมชนเข้ามาจำหน่าย ซึ่งแม้จะทำให้ย่านการท่องเที่ยวของเกาะมีความคึกคักมากขึ้น
จากการให้ความสนใจของบรรดานักท่องเที่ยวที่ต้องการจับจ่ายซื้อของ โดยไม่ได้สนใจว่า เป็นสินค้า
ท้องถิ่นหรือไม่ ทำให้อัตราส่วนของรายได้จากการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นกับสินค้าอื่นมีความต่างกัน
อย่างมาก และปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป คือ ปัญหาด้านขยะมูลฝอย ซึ่งในช่วงที่มี
นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดเป็นจำนวนมาก ก็ทำให้พื้นที่เกาะต้องแบกรับภาระหนัก

กับการกำจัดขยะที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนี้ โดยเฉพาะในย่านการท่องเที่ยวที่เป็นถนนทางเดินแคบๆ ซึ่งมีการวางผังรองรับขยะ และมักจะเต็มไปด้วยขยะจนล้น สกปรกและสภาพที่ไม่พึงประสงค์ รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความเป็นชุมชนและการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดทั้งสิ้น

แม้จะประสบกับปัญหาต่างๆ แต่การท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดก็ยังคงได้รับการบริหารจัดการให้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดต่างๆ ในการประชุมหารือที่จัดขึ้นเป็นประจำเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดที่สนับสนุนในเรื่องงบประมาณดำเนินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคที่อำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนนทบุรี ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด ซึ่งการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ทำให้การท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดประสบความสำเร็จแล้ว ประชาชนท้องถิ่นในเกาะเกร็ดเอง ก็มีความเข้าใจถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงพยายามร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ ซึ่งถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้วย

สิ่งที่สะท้อนถึงศักยภาพทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ได้แก่ การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด โดยแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดผ่านมาตรฐานการประเมินศักยภาพของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ในด้านการเป็นพื้นที่ที่ได้รับการศึกษาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความเป็นธรรมชาติที่แวดล้อมด้วยสายน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา และการมีสภาพแวดล้อมของแหล่งเพาะปลูกที่ดี กลายเป็นแหล่งสำคัญของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ควบคู่กับการมีอยู่ของ วัฒนธรรมของกลุ่มคนมอญ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเพียงพอ สำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ด้วย

คนท้องถิ่นของเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก เนื่องจากการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกตั้งแต่ ปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นปีที่เกาะเกร็ดเริ่มดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะเกร็ด ด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาได้สร้างเสริมประสบการณ์และความเข้าใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับคนในชุมชนเกาะเกร็ดเป็นอย่างดี ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความพร้อมด้วยศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมมากขึ้น การให้ความสนใจอย่างมากกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในระดับมาก ทั้งในด้านการกิจกรรมและการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว ทำให้คนในชุมชนเกาะเกร็ดรับรู้ความสำคัญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับความสำคัญของวัฒนธรรมมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การที่คนในชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องวัฒนธรรมเป็นอันดับแรกเนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน และการท่องเที่ยวก็นำมาซึ่งรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมมอญให้คงอยู่จะช่วยรักษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดได้

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด ทุกภาคส่วนเกิดการตระหนักและช่วยกันสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เกาะเกร็ดอย่างจริงจัง เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความพร้อมทั้งทางด้านแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมผสมผสานกันในพื้นที่ คนในท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอและพร้อมให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ในรูปขององค์กรท้องถิ่นซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด มีผู้นำท้องถิ่นที่มีศักยภาพ มีความสัมพันธ์ในด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และการเรียนรู้ฝึกอบรมทักษะของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนการบริหารจัดการ รวมถึงความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะส่งผลต่อการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยั่งยืนต่อไป

ในท้ายที่สุด จะเห็นว่าเกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีศักยภาพสูงในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นนั่นเอง ซึ่งหากการดำเนินการใดๆ เป็นการดำเนินการที่เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ย่อมหมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างแน่นอนในอนาคตอันใกล้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา “ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ทิศทางการพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเกาะเกร็ด ควรเน้นไปทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี และแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เพื่อให้คงอยู่เป็นมรดกถึงชนรุ่นหลังได้ศึกษา และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและยาวนานที่สุด ในขณะเดียวกัน ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอและทั่วถึง ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนวทางในการพัฒนาดังกล่าวนี้ อาจจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมถึงองค์กรภาคเอกชน และประชาชนท้องถิ่น ที่จะต้องให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ดอย่างยั่งยืนและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนเกาะเกร็ด ในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ประชาชนในทุกหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมให้ความร่วมมือและใส่ใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้มากขึ้นโดยเน้น บทบาทและความรับผิดชอบไปที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อระดมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มากที่สุด อีกทั้ง ควรจะส่งเสริมให้หมู่บ้านมีความสามัคคีปรองดองกัน เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ดให้มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

1.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในชุมชนเกาะเกร็ด ไม่ว่าจะเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด ควรจะเป็น ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนพอสมควร ทั้งนี้ อาจจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (สพท.) รวมถึงหน่วยงานสถานศึกษาต่างๆ ในการจัด

บุคลากรหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อมาให้ความรู้หรือคำแนะนำในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และเพื่อที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้นำความรู้และทักษะนั้นๆ ไปปฏิบัติ หรือถ่ายทอดให้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น

1.4 แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด ควรมีการกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทุกหมู่บ้าน เนื่องจากในปัจจุบัน กิจกรรมการท่องเที่ยวกระจุกและหนาแน่นอยู่แต่ในหมู่ที่ 1 6 และ 7 ส่วนหมู่ที่ 2 3 4 และ 5 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่การเกษตร ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวน้อยมาก และบางพื้นที่ยังไม่เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว อาจส่งผลต่อการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนที่ไม่เป็นธรรมและไม่ทั่วถึง ดังนั้น ควรมีปรับเปลี่ยนหรือค้นหารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ของชุมชนเกาะเกร็ดเพิ่มเติมเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว เช่น การเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ในรูปแบบที่มีการพักแรมกับชาวบ้าน หรือกิจกรรมการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชนชาติดมอย เป็นต้น นอกจากนี้ อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด ให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ เช่น อาจมีการจัดแสดงของชาวมอญ การสอนทำขนมไทย หรือการสอนปั้นเครื่องปั้นดินเผาต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวและกระจายอย่างทั่วถึงทั้งเกาะ ซึ่งได้แก่ ที่จอดรถ ผังตรงข้าม ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ โทรศัพท์สาธารณะ ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) แก้วน้ำหรือม้านั่งสำหรับนั่งพักผ่อนตามจุดต่างๆ รวมถึงระบบการกำจัดขยะและถังขยะ ให้เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวและกระจายอย่างทั่วถึงทั้งเกาะ

2.2 ควรมีการปรับปรุงด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่เพียงพอและทั่วถึง ทั้งในด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสารและการอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

2.3 ควรมีการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะเกร็ดแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดหานักสื่อความหมายชุมชนเพื่อบรรยายประจำ ณ แหล่งท่องเที่ยว หรือจัดทำป้ายสื่อความหมายชุมชน หรือคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งทางด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชน

2.4 ควรมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือมาตรการต่างๆ เพื่อจัดระเบียบร้านค้าในเกาะเกร็ด ให้มีความสะดวก สะอาด และเป็นระเบียบ รวมถึงส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านค้าผลิตและขายสินค้าที่ได้มาตรฐาน การกำหนดราคาที่ได้มาตรฐานและเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการปรับปรุงศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมถึงความคิดเห็น หรือความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ

3.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการใช้สถิติเพื่อค้นหาความแตกต่างหรือค้นหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด

3.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรหรือชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาวะผู้นำองค์กร ภาวศึเครือข่ายความร่วมมือ หรือลักษณะของแผนกลยุทธ์ต่างๆ เป็นต้น

3.4 ควรมีการศึกษาเฉพาะด้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ เช่น ภาท้องถิ่น ในเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งข้อมูลจะดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์มากต่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป

3.5 ควรมีการศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีบริบทเชิงชุมชนและบริบทเชิงการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบและการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป